

Η παρακαταθήκη της Ιπποκρατικής δεοντολογίας και μια βιοηθική θεώρηση του όρκου (Δημήτρης Τσιολακίδης)

/ [Πεμπτούσια](#)

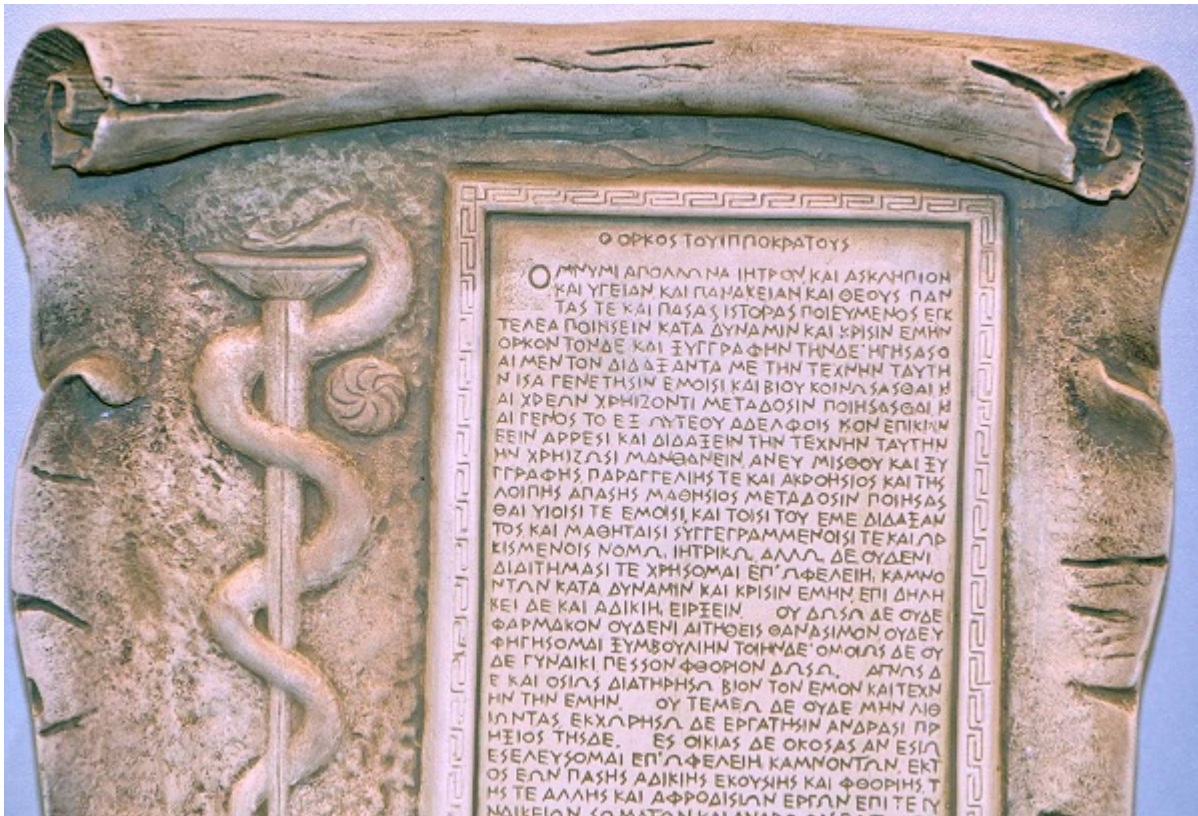

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2jcxPgt>]

Απόδοση στα νέα ελληνικά:

Ορκίζομαι στο θεό Απόλλωνα τον ιατρό και στο θεό Ασκληπιό και στην Υγεία και στην Πανάκεια και επικαλούμενος τη μαρτυρία όλων των θεών ότι θα εκτελέσω κατά τη δύναμη και την κρίση μου τον όρκο αυτόν και τη συμφωνία αυτή. Να θεωρώ τον διδάσκαλό μου της ιατρικής τέχνης ίσο με τους γονείς μου και την κοινωνό του βίου μου. Και όταν χρειάζεται χρήματα να μοιράζομαι μαζί του τα δικά μου. Να θεωρώ την οικογένειά του αδέρφια μου και να τους διδάσκω αυτήν την τέχνη αν θέλουν να την μάθουν χωρίς δίδακτρα ή άλλη συμφωνία. Να μεταδίδω τους κανόνες ηθικής, την προφορική διδασκαλία και όλες τις άλλες ιατρικές γνώσεις στους γιους μου, στους γιους του δασκάλου μου και στους εγγεγραμμένους μαθητές που πήραν τον ιατρικό όρκο, αλλά σε κανέναν άλλο. Θα χρησιμοποιώ τη θεραπεία για να βοηθήσω τους ασθενείς κατά τη δύναμη και την κρίση μου, αλλά ποτέ για να βλάψω ή να αδικήσω. Ούτε θα δίνω θανατηφόρο φάρμακο σε κάποιον που θα μου το ζητήσει, ούτε θα του κάνω μια τέτοια υπόδειξη. Παρομοίως, δεν θα εμπιστευτώ σε έγκυο μέσο που προκαλεί έκτρωση. Θα διατηρώ αγνή και άσπιλη και τη ζωή και την τέχνη μου. Δεν θα χρησιμοποιώ νυστέρι ούτε σε αυτούς που πάσχουν από λιθίαση, αλλά θα παραχωρώ την εργασία αυτή στους ειδικούς της τέχνης. Σε όσα σπίτια πηγαίνω, θα μπαίνω για να βοηθήσω τους ασθενείς και θα απέχω από οποιαδήποτε εσκεμμένη βλάβη και φθορά, και ιδίως από γενετήσιες πράξεις με άνδρες και γυναίκες, ελεύθερους και δούλους. Και όσα τυχόν βλέπω ή ακούω κατά τη διάρκεια της θεραπείας ή και πέρα από τις επαγγελματικές μου ασχολίες στην καθημερινή μου ζωή, αυτά που δεν πρέπει να μαθευτούν παραέξω δεν θα τα κοινοποιώ, θεωρώντας τα θέματα αυτά μυστικά. Αν τηρώ τον όρκο αυτό και δεν τον παραβώ, ας χαίρω πάντοτε υπολήψεως ανάμεσα στους ανθρώπους για τη ζωή και για την τέχνη μου. Αν όμως

τον παραβώ και επιορκήσω, ας πάθω τα αντίθετα.

Η αξία της αναφοράς στον όρκο έγκειται στο ότι «είναι προφανές πως κάθε επαγγελματικός όρκος, πέρα από την όποια θρησκευτική σημασία μπορεί να διαθέτει, αποτελεί, παράλληλα, ευρύτερα κανονιστικό κείμενο. Αφ' ενός συνιστά έναν ιδιαίτερα συμπαγή και απολύτως δεσμευτικό ηθικό κώδικα, αφ' ετέρου λειτουργεί ως αποκρυσταλλωμένη συμφωνία μεταξύ του καθομολογούντος και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. [Συνελόντι ειπείν], λειτουργεί ως εγγύηση ώστε να αρθούν εύλογοι φόβοι.»[28] Πρόσθετα «ένας όρκος, όπως ακριβώς και ένας νόμος, ως εκ της φύσεώς του στοχεύει στην πρόληψη ή στην άρση μιας δεδομένης πραγματικότητας και στην αποτροπή ενός υπαρκτού κινδύνου, δεν αποτελεί απάντηση σε κάποιο υποθετικό πρόβλημα, ούτε προτεινόμενη λύση σε μια ευφάνταστη υπόθεση εργασίας.»[29] Ως εκ τούτου η χρήση του όρκου από όσους τον υιοθετούν συνολικά ή εν μέρει, αυτούσιο ή τροποποιημένο, με σημερινούς όρους, αναφέρεται σε προβλήματα που προκύπτουν από το πρακτικό πεδίο της ιατρικής πραγματικότητας.

Κατ' επέκταση η βιοηθική αντιμετώπιση έπεται σε εξειδικευμένο επίπεδο της ακολουθίας των εξελίξεων. Δηλαδή πρώτα έρχονται οι εξελίξεις τεχνολογικές και γνωστικές και μετά ακολουθεί η εφαρμογή τους ή καλύτερα το αίτημα εφαρμογής τους. Να συμπληρώσουμε όμως ότι αυτή η συνάφεια δεν εξαντλείται στην παραπάνω διευθέτηση, καθώς υπάρχει και μία δεύτερη (όχι κεντρική αλλά χρήσιμη

για τον εν γένει αλλά και ορθόδοξο ηθικό προβληματισμό) διάσταση, η οποία αναφέρεται και περνάει μέσα από τη χρήση του «επιχειρήματος του ολισθηρού δρόμου»-που χρησιμοποιείται ευρέως στη βιοηθική-, ως εργαλείου (ηθική αξιολόγηση, που εξετάζει τις συνέπειες μιας πράξης) για την αποδοχή ή την απόρριψη μιας πράξης με το βάρος να πέφτει συνήθως στη δεύτερη εκδοχή. Η ισχύς του επιχειρήματος συνοψίζεται στο γεγονός ότι έχει σπουδαιότητα και στην περίπτωση που δεν κατατείνει στην απόρριψη της υπό εξέταση πράξης, αφού έστω και η ανάδειξη των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων από την κατάφαση στην πράξη αποτελεί ζωτική εισφορά στην αποτίμησή της, καθώς καθιστά εφικτή την έγκαιρη λήψη μέτρων για την αποφυγή των συνεπειών της.[30] Προϋπόθεση αποτελεί η καλή χρήση του επιχειρήματος πράγμα που σημαίνει ότι η πειστικότητά του είναι άμεσα εξαρτώμενη «από τη λογική ή εμπειρική τεκμηρίωση των προβλεπόμενων συνεπειών, από την πιθανότητα αυτές να συμβούν και από το πόσο σημαντικές και ανεπιθύμητες θεωρούνται»[31].

Συνεχίζοντας την αναφορά στην ιπποκρατική δεοντολογία, τεκμαίρεται ότι οι επιταγές του όρκου αποκαλύπτουν τη σημασία της ιπποκρατικής παράδοσης στη μακράιωνη ιστορία της ιατρικής ηθικής και στις μέρες μας στη βιοηθική και λειτουργούν ως εγγύηση του ιατρού προς την κοινωνία, αποτελώντας την έκφραση της ηθικής δέσμευσης που ο γιατρός αναλαμβάνει απέναντι στην κοινωνία να μην κάνει κατάχρηση ή παράχρηση της επιστήμης του. Στο πρώτο μέρος ο ορκιζόμενος επικαλείται τη μαρτυρία των θεών ότι θα τηρήσει το όρκο του, στο δεύτερο αναφέρεται στις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει εντός της ιατρικής οικογένειας και στο τρίτο απαριθμεί τα καθήκοντα του ιατρού προς τους ασθενείς υποσχόμενος ότι θα αποβλέπει μόνο στην ωφέλεια των ασθενών. Στην Οικουμενική Διακήρυξη για τη Βιοηθική και τα ανθρώπινα δικαιώματα το 2005, θεμελιώδεις ανάμεσα στις δεκαεπτά περίπου αρχές της Διακήρυξης παρέμειναν οι ηθικές αρχές που μας παραδίδουν οι πραγματείες της ιπποκρατικής παράδοσης και ο ιπποκρατικός όρκος. Τέτοιες είναι «η αρχή της αγαθοποιίας και της μη κακοποίησης, οι αρχές της δικαιοσύνης και της εχεμύθειας και ίσως και η αρχή του σεβασμού του ευάλωτου ανθρώπου σε οριακές κυρίως καταστάσεις».[32] Το ιδιαίζων στοιχείο του όρκου είναι ότι εκφράζει περισσότερο μια ανθρωπιστική ιατρική ηθική, παρά έναν ιπποκρατικό πατερναλισμό.[33]

(συνεχίζεται)

[28] Βλ. Σωκράτης Δεληβογιατζής και Ελένη Καλοκαιρινού, ό.π., σ.57έ.

[29] Σωκράτης Δεληβογιατζής και Ελένη Καλοκαιρινού ό.π., σ.58.

[30] Πρβλ. Μιλτιάδη Βάντσου, ό.π., σ.75-91

[31] Βλ. Μιλτιάδη Βάντσου, ό.π., σ.87

[32] Σωκράτης Δεληβογιατζής και Ελένη Καλοκαιρινού όπ., σ.27.

[33] Σωκράτης Δεληβογιατζής και Ελένη Καλοκαιρινού όπ., σ.28.